

АНОТАЦІЯ

Гуменюк Р. П. Фінансове забезпечення розвитку управлінського потенціалу підприємства. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент». – Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2021.

Наукові дослідження виконані для поглиблення науково-методичних підходів щодо розуміння сутності та складових управлінського потенціалу підприємства і його фінансового забезпечення, розробки цілісної системи управління та практичних рекомендацій для розвитку управлінського потенціалу з урахуванням корпоративних цінностей підприємства.

Дисертаційна робота містить такі поставлені та вирішені завдання: поглиблено сутність основних категорій дослідження, зокрема таких як «управлінський потенціал підприємства», визначено складові управлінського потенціалу підприємства та особливості їхнього розвитку; систематизовано методи та інструментарій розвитку управлінського потенціалу підприємства, зокрема обґрунтовано та запропоновано науково-методичний підхід побудови системи збалансованих показників розвитку управлінського потенціалу; досліджено світовий досвід розвитку управлінського потенціалу підприємства на прикладі відомих успішних зарубіжних корпорацій та їхніх рекомендацій розвитку підприємств в цифровій економіці; сформовано загальну модель управління розвитком управлінського потенціалу підприємства; визначені основні детермінанти розвитку управлінського потенціалу та його фінансового забезпечення; систематизовано результати діяльності підприємств за показниками господарської діяльності підприємств та розвитку управлінського потенціалу відповідно до етапів життєвого циклу діяльності підприємства; удосконалені методи обґрунтованого вибору стратегічних програм і проєктів розвитку управлінського потенціалу підприємства та його фінансового забезпечення, а

також сформовані рекомендації щодо їхнього запровадження; обґрунтовано науково-методичні підходи для формування системи розвитку управлінського потенціалу як складової системи управління якістю в розділі опису управлінських процесів з урахуванням визначення власника процесу, витрат для його реалізації, кваліфікації учасників процесу, рівня автоматизації та можливості оновлення й удосконалення процесу в системі управління; досліджено особливості системи внутрішнього управління ресурсами фінансового забезпечення на основі бюджетування для розвитку управлінського потенціалу відповідно до цілей, очікуваних результатів і витрат на управлінські процеси та проекти розвитку підприємства.

Розвиток управлінського потенціалу є комплексною категорією, що передбачає активне вдосконалення управлінського персоналу, формування корпоративної культури підприємства, організацію формального та неформального навчання і підвищення професійної кваліфікації персоналу, його інтелектуального, творчого та емоційного потенціалів за умови наявності ресурсного забезпечення й використання сучасних управлінських та інформаційних технологій, запровадження інновацій в управлінні, професійному та особистісному розвитку.

Запропоноване автором визначення категорії «потенціал управлінського персоналу», дає змогу розглянути цю категорію як комплексну систему наявних та прихованих можливостей управлінського персоналу всіх рівнів ефективно використовувати ресурси та можливості виробничого, організаційного, інноваційного, інформаційно-комунікаційного та фінансового забезпечення для ефективної цільової діяльності, гнучкого запровадження динамічних змін в управлінні підприємством як реакції на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищах.

Для визначення пріоритетності складових розвитку управлінського потенціалу фінансового забезпечення автором запропоновано науково-методичний підхід до розрахунку узагальнюючого показника рівня розвитку управлінського потенціалу підприємства за складовими на основі методу

таксономії відповідно до стратегічних напрямів розвитку управлінського потенціалу підприємства та його корпоративних цінностей.

Новим науковим та практичним результатом дослідження є запропонована модель цільового використання ресурсів фінансового забезпечення для розвитку управлінського потенціалу підприємства, яка враховує цінності підприємства та його персоналу, рівень розвитку інформаційного та інноваційного управлінських потенціалів підприємства, його корпоративної культури і соціального захисту; використання системи бюджетів для розвитку складових управлінського потенціалу та реалізації визначених стратегічних програм і проєктів.

Для оцінювання стану розвитку управлінського потенціалу та визначення потреб і можливостей його фінансового забезпечення запропоновано цілісну систему управління розвитком управлінського потенціалу на основі парадигми системи збалансованих показників з використанням інструментарію систем управління якістю та проєктами для реалізації науково-методичного процесно-проєктного підходу до визначення та подальшого моніторингу показників розвитку складових управлінського потенціалу (потенціалів управлінського персоналу, запровадження інновацій, інформаційної екосистеми, розвитку корпоративної культури), які діалектично пов'язані з відповідними цілями стратегічного розвитку управлінського потенціалу підприємства, мають відповідні фінансові ресурси, управління якими здійснюється через запровадження цільових бюджетів та моніторингу їхнього виконання.

За результатами аналізу відомих підходів до формування системи бюджетування автором розроблено систему внутрішнього управління фінансовими ресурсами для розвитку управлінського потенціалу, що ґрунтується на методі бюджетування фінансових ресурсів для розвитку окремих складових, передбачає врахування у комплексі бюджетів розвитку управлінського потенціалу бюджети стимулювання розвитку та навчання персоналу, підтримки корпоративної культури, запровадження інновацій, розвитку сучасних інформаційних та управлінських технологій як у частині підтримки поточних управлінських процесів, так і для запровадження проєктів розвитку за кожною

складовою. Така система має спеціальний інструментарій моніторингу показників розвитку управлінського потенціалу та дає змогу запроваджувати зміни в системі управління, навчання персоналу, розвитку інших складових за результатами проміжного та підсумкового моніторингу показників.

Цілісна система фінансового забезпечення розвитку управлінського потенціалу базується на удосконаленому автором людиноорієнтованому ціннісному підході з визначенням відповідності місії, цінностям, цілям розвитку підприємства та його системі управління за детермінантами розвитку управлінського потенціалу. Розподіл фінансового забезпечення ґрунтується на визначенні інтегральних показників розвитку сценаріїв реалізації комплексних стратегічних напрямів розвитку управлінського потенціалу підприємства.

Враховуючи комплексний стратегічний підхід до розвитку управлінського потенціалу автор пропонує до використання підприємствами рекомендацій щодо формування стратегічних напрямів розвитку управлінського потенціалу та їхньої реалізації шляхом визначення пріоритетності розвитку складових управлінського потенціалу, врахування цільової відповідності місії, стратегії розвитку підприємства та його управлінського потенціалу, запровадження постійної оперативної процесної підтримки розвитку управлінського потенціалу та проєктної практики впровадження інноваційних змін в систему управління відповідно до цінностей підприємства та управлінського персоналу з подальшим запровадженням удосконалених автоматизованих управлінських процесів з використанням системи управління якістю та інформаційної екосистеми підприємства.

Практичне значення запропонованих наукових результатів полягає у науково-практичних рекомендаціях для менеджменту підприємств щодо формування цілісної системи управління розвитком управлінського потенціалу та його фінансового забезпечення, запровадження модулів системи управлінського обліку, удосконалення процедур комплексного використання систем управління якістю, моделювання бізнес-процесів, використання бюджетів розвитку відповідно до складових розвитку управлінського потенціалу підприємства

та / або стратегічних програм та проєктів його розвитку, що запроваджені на підприємствах Вінницької області.

Ключові слова: управлінський потенціал підприємства; потенціал управлінського персоналу; фінансове забезпечення розвитку; інноваційна складова управлінського потенціалу; інформаційна складова управлінського потенціалу; потенціал розвитку корпоративної культури; система збалансованих показників; інформаційна екосистема; модель лідерства; людиноорієнтований підхід; інноваційна праця; екосистема розвитку персоналу та корпоративної культури підприємства.

ABSTRACT

Humeniuk R.P. Financial maintenance of the management potential development of the enterprise. - Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Thesis for the degree of Doctor of Philosophy in the field of study 07 "Management and Administration", speciality 073 "Management". – Vasyl' Stus Donetsk National University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Vinnytsia, 2021.

The study has been conducted to deepen scientific and methodological approaches to understanding the essence and components of the management potential of the enterprise and its financial maintenance, development of a holistic management system and practical recommendations for the development of management capacity based on corporate values.

The thesis addressed the following tasks: the essence of the main categories of research, such as "managerial potential of the enterprise", the components of the managerial potential of the enterprise and features of their development are defined; the methods and tools for the development of managerial potential of the enterprise have been systematized, in particular, a scientific and methodological approach to building a system of balanced indicators of managerial potential development have been proposed and substantiated; the experience of management potential development of the enterprises illustrated by the example of well-known successful foreign corporations and their recommendations of its maintenance in digital economy are investigated; the general model of management of administrative potential development of the enterprise is formed; the main determinants of management capacity development and its financial maintenance are identified; the results of activities of enterprises according to the indicators of economic activity of enterprises and the development of management potential in accordance with the stages of the life cycle of the enterprise are analyzed and evaluated; the methods of reasonable choice of strategic programs and projects for the development of management potential of the enterprise and its financial support, as

well as recommendations for their implementation are enhanced; the scientific and methodological approaches to the formation of management capacity development as a part of the quality management system in the description of management processes, taking into account the identification of process ownership, the costs of its implementation, qualification of process participants, an automation level and the possibilities of updating and improving the process in the management system are substantiated; the peculiarities of the internal management system of financial resources on the basis of budgeting for the development of managerial potential in accordance with the goals, expected results and costs of management processes, and projects of the enterprise are presented.

Development of managerial potential is a complex category that involves active improvement of management staff, formation of the corporate culture of an enterprise, organization of formal and informal training and professional development of staff, its intellectual, creative, and emotional potential providing with resources, and the use of modern management and information technologies, adoption of innovations in management, professional and personal development.

The definition of the category "potential of management personnel allows considering this category as a complex system of available and hidden possibilities of management personnel of all levels to use resources and possibilities of production, organizational, innovative, information-communication and financial maintenance for effective target activity, flexible introduction of dynamic changes in enterprise management as a reaction to changes in the external and internal environment.

To determine the priority of components of management potential development and financial maintenance, the scientific and methodological approach to calculating a generalized indicator of the level of the management potential development by the components based on the taxonomy method in accordance with strategic directions of managerial potential development of an enterprise and its corporate values are highlighted.

The new scientific and practical result of the study is the proposed model of targeted use of financial maintenance for the management potential development of the

enterprise, which takes into account the values of the enterprise and its staff, the level of information and innovation management potential of the enterprise, its corporate culture and social protection; the use of the budgeting system for the development of components of management potential and the implementation of certain strategic programs and projects.

To assess the state of management capacity and determine the needs and opportunities of its financial maintenance, presented a holistic management system for managerial potential development based on the paradigm of a system of balanced indicators using quality management systems and projects to implement a scientific and methodological process-project approach to defining and further monitoring indicators of components of managerial potential development (potential of management staff, adoption of innovations, information ecosystem, development of corporate culture), which are dialectically related to the relevant goals of strategic development of the managerial potential of the enterprise, have appropriate financial resources managed through target budgets and monitoring.

According to the analysis of known approaches to the formation of the budgeting system, a system of internal management of financial resources for the development of managerial capacity, that is based on the method of financial resources budgeting for the development of certain components, and taking into account the complex of the budget of management potential development, the budget as a stimulant for promotion and staff training, corporate culture support, adoption of innovations, development of modern information and management technologies both in the part of the support of current administrative processes and for implementation of projects for each component.

It should be underlined that such a system has a special tool for monitoring indicators of management capacity and allows implementing changes in the management system, staff training, and development of other components based on the intermediate and final monitoring of indicators.

A holistic system of financial maintenance for the management potential development is based on the human-oriented value approach in compliance with the mission, values, goals of the enterprise and its management system, according to the

determinants of managerial potential development. The distribution of financial maintenance is formed on the definition of integrated indicators of development scenarios for the implementation of complex strategic directions for the management potential development of the enterprise.

Regarding a comprehensive strategic approach to the development of management capacity, the author suggests that enterprises use the recommendations on the formation of strategic directions of development of management capacity and their implementation by prioritizing the development of components of management capacity, taking into account the target mission, strategies of enterprise development and its managerial potential, adoption of permanent operational process support for management potential development and project practice of innovative changes adoption in the management system in accordance with the values of the enterprise and management staff with the further introduction of advanced automated management processes using the quality management system and information ecosystem of the enterprise.

The practical significance of the proposed scientific results lies in scientific and practical recommendations for the enterprise management on the formation of a holistic management system for the development of management capacity and its financial maintenance, the introduction of management accounting modules, improvement of procedures for the integrated use of quality management systems, business process modelling, budgeting to the components of the management potential of the enterprise and/or strategic programs, and projects of its enforcement, implemented at the enterprises of Vinnytsia region.

Keywords: the managerial potential of the enterprise; the potential of management staff; financial maintenance for development; innovative component of managerial potential; information component of managerial potential; potential for corporate culture development; balanced system of indicators; information ecosystem; leadership model; human-centred approach; innovative work; the ecosystem of personnel development and corporate culture of the enterprise.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

**Статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до
Організації економічного співробітництва та розвитку та / або
Європейського Союзу**

1. Humeniuk R. Determinants of the level of development of management capacity of enterprises in the digital economy. *Green, Blue and Digital Economy Journal*. 2020. № 1(2). P. 90–95. URL: <https://doi.org/10.30525/2661-5169/2020-2-9> (0,5 друк. арк.)

**Статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових
видань України**

2. Гуменюк Р. П. Система оцінювання для стратегічного планування розвитку управлінського потенціалу підприємства. *Агросвіт*. 2021. № 4. С. 51–56. DOI: 10.32702/2306-6792.2021.4.51 (0,71 друк. арк.)

3. Гуменюк Р. П. Фінансове забезпечення управлінського потенціалу підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8081> (дата звернення: 12.01.2021). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.6.202 (0,8 друк. арк.)

4. Лактіонова О. А., Гуменюк Р. П. Інвестиційні проекти розвитку управлінського потенціалу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 21–22. С. 5–8. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.21-22.5. *Особистий внесок здобувача полягає у визначенні особливостей інвестиційних проєктів розвитку управлінського потенціалу підприємства.* (0,54 друк. арк.)

5. Лактіонова О., Гуменюк Р. Людиноорієнтований ціннісний підхід до розвитку управлінського потенціалу підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 23. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-23-18>. *Особистий*

внесок здобувача полягає в адаптації та удосконаленні ціннісного підходу до розвитку управлінського потенціалу підприємства. (0,6 друк. арк.)

Публікації за матеріалами конференцій

6. Гуменюк Р. П. Інвестиційні проекти розвитку управлінського потенціалу. *Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами*: зб. матеріалів IV Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф. студентів, аспірантів та молодих вчених, м. Київ, 18 лист. 2020 р. Київ: КНЕУ, 2020. С. 440–443. (0,16 друк. арк.)

7. Гуменюк Р. П. Оцінювання розвитку управлінського потенціалу підприємства. *Specialized and multidisciplinary scientific researches*: collection of scientific paper with proceedings of the international scientific and practical conference, Amsterdam, Desember 11, 2020. Amsterdam, 2020. P. 95–97. (0,13 друк. арк.)

8. Гуменюк Р. П. Діалектика взаємозв'язку фінансового забезпечення та управлінського потенціалу підприємства. *Економіка, фінанси, облік і право: аналіз тенденцій та перспектив розвитку*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 7 груд. 2020 р. Полтава: ЦФЕНД, 2020. Ч. 1. С. 46–48. (0,13 друк. арк.)

9. Гуменюк Р. П. Аналіз методів та інструментів розвитку управлінського потенціалу підприємства. *Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика*: зб. матеріалів IV Всеукр. наук.-практ. інт.-конф., м. Київ, 24 лист. 2020 р. Київ: КУБГ, 2020. С. 65–69. (0,1 друк. арк.)